

Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau

Cyfarfod: 14 Gorffennaf 2016

Rôl a chyfrifoldebau'r pwyllgor

Diben

1. Mae'r papur hwn yn nodi prif gyfrifoldebau'r Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau ('y Pwyllgor') ar gyfer y Pumed Cynulliad.

Sefydlu'r pwyllgorau a'u cylchoedd gorchwyl

2. Mae Rheol Sefydlog 16.1 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cynulliad sefydlu pwyllgorau a chanddynt bŵer yn eu cylchoedd gwaith i:

- (i) archwilio gwariant, gweinyddiaeth a meysydd polisi'r Llywodraeth a chyrrff cyhoeddus cysylltiedig;
- (ii) archwilio deddfwriaeth;
- (iii) ymgymryd â swyddogaethau eraill sydd wedi'u nodi yn y Rheolau Sefydlog; a
- (iv) thrafod unrhyw fater sy'n effeithio ar Gymru.

3. Drwy wneud hyn, mae'n rhaid i'r Pwyllgor Busnes sicrhau bod pob un o feysydd cyfrifoldeb y Llywodraeth a'r cyrrff cyhoeddus cysylltiedig, ynghyd â phob mater sy'n ymwneud â chymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad a swyddogaethau Ysgrifenyddion Cabinet Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol, yn destun craffu gan bwyllgor neu gan bwyllgorau.

4. Ar 28 Mehefin 2016, sefydlodd y Cynulliad chwe phwyllgor pwnc¹ i gyflawni'r swyddogaethau a ddisgrifir uchod, yn ogystal â phwyllgor

¹ Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg; y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig; Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu; Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau; y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau; y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon

polisi a deddfwriaeth wrth gefn. Mae chwe phwyllgor arall² wedi'u sefydlu hefyd i ymgymryd â'r swyddogaethau a bennir yn y Rheolau Sefydlog, gan gynnwys y Pwyllgor Cyllid a'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus.

Rôl a chyfrifoldebau'r Pwyllgor

5. Sefydlwyd y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau â'r cylch gwaith i "archwilio deddfwriaeth a dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif drwy graffu ar ei gwariant, ei gweinyddiaeth a'i pholisïau, yn cwmpasu'r meysydd a ganlyn (ond heb fod yn gyfyngedig iddynt):

- llywodraeth leol;
- tai; adfywio, cydlyniant a diogelwch cymunedol;
- trechu tlodi;
- cyfle cyfartal a
- hawliau dynol".

6. Mae rhestr fanylach o gylch gwaith y pwyllgor wedi'i hatodi (Atodiad 1). Mae rhagor o fanylion am rolau a chyfrifoldebau ehangach pwyllgorau'r Cynulliad wedi'u nodi yn adroddiad y Pwyllgor Busnes, '[Pwyllgorau yn y Pumed Cynulliad](#)', a osodwyd gerbron y Cynulliad ar 23 Mehefin 2016.

Rôl a chyfrifoldebau'r Cadeirydd

7. Mae'r Llywydd wedi ysgrifennu at yr holl Gadeiryddion yn dilyn eu hethol, yn amlinellu disgwyliadau'r Cynulliad mewn perthynas â'r Cadeiryddion a'r Pwyllgorau, yn ogystal â'r cymorth sydd ar gael iddynt. Mae copi o'r llythyr hwnnw wedi'i atodi (Atodiad 2).

Sut mae'r pwyllgorau'n gweithredu

8. Mae'r rheolau a nodir yn Rheol Sefydlog 17 yn llywodraethu'r modd y mae'r pwyllgorau'n gweithredu. Mae cyngor ar unrhyw

² Y Pwyllgor Materion Cyfansoddiadol a Deddfwriaethol; y Pwyllgor Cyllid; y Pwyllgor Deisebau; y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus; y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog; y Pwyllgor Safonau Ymddygiad

agwedd ar reol Sefydlog 17 ar gael gan y Clercod, a nodir rhai o elfennau allweddol Rheol Sefydlog 17 isod:

- Datgan Buddiannau (Rheol Sefydlog 17.24A) – Cyn cymryd rhan mewn unrhyw drafodion pwyllgor, rhaid i Aelod ddatgan unrhyw fuddiant, boed yn ariannol neu fel arall, sydd gan yr Aelod, neu hyd y gŵyr yr Aelod, sydd gan aelod o'i deulu, neu y mae'r Aelod neu aelod o'i deulu yn disgwyl ei gael sy'n berthnasol i'r trafodion hynny, ac y gellid ystyried yn rhesymol gan eraill ei fod yn dylanwadu ar gyfraniad yr Aelod.
- Cworwm (Rheol Sefydlog 17.31) – Rhaid datgan nad oes cworwm i gyfarfod pwyllgor os bydd llai na thri Aelod neu lai na thraean o nifer aelodau'r pwyllgor, pa un bynnag yw'r mwyaf, yn bresennol. Rhaid datgan nad oes cworwm i gyfarfod pwyllgor os un grŵp gwleidyddol yn unig a gynrychiolir gan yr Aelodau sy'n bresennol ar ddechrau'r cyfarfod.
- Natur agored y pwyllgorau (Rheol Sefydlog 17.40) – Rhaid i bwyllgorau gyfarfod yn gyhoeddus, a rhaid caniatáu mynediad ar gyfer darlledu cyfarfodydd cyhoeddus yn unol â'r trefniadau y bydd y Comisiwn yn cytuno arnynt. Caiff cyfarfodydd pwyllgorau eu darlledu ar Senedd TV, ac mae trawsgrifiadau o gyfarfodydd pwyllgorau ar gael ar ffurf ddrafft o fewn tri i bum diwrnod gwaith. Cyhoeddir y fersiwn derfynol o fewn 10 diwrnod gwaith.
- Cyfarfod yn Breifat (Rheol Sefydlog 17.42) - Caiff pwyllgor benderfynu gwahardd y cyhoedd o gyfarfod ffurfiol neu unrhyw ran o gyfarfod ffurfiol ar gyfer diben penodol. Nid yw'r Rheolau Sefydlog hyn yn berthnasol i gyfarfodydd anffurfiol.
- Dirprwyon (Rheol Sefydlog 17.48) –Caniateir i aelod o bwyllgor sydd wedi rhoi hysbysiad ymlaen llaw i'r cadeirydd gael ei gynrychioli mewn cyfarfod, neu ran o gyfarfod, gan Aelod arall o'r un grŵp gwleidyddol sydd wedi'i enwi ymlaen llaw.

Cymorth i'r Pwyllgor

9. Bydd tîm integredig pwrpasol yn darparu cymorth i'r Pwyllgor ym mhob agwedd ar ei waith. Mae'r tîm integredig yn cynnwys staff y Comisiwn yn y meysydd a ganlyn:

- Tîm Clercio'r pwyllgorau

- Y Gwasanaeth Ymchwil
- Gwasanaethau Cyfreithiol
- Cyfathrebu (y tîm Allgymorth a'r tîm Ymgysylltu Ieuencid)
- Y Gwasanaeth Cyfieithu a Chofnodi

Materion i'w hystyried fel rhan o'r flaenraglen waith

10. Ynghyd â'r ymchwiliadau polisi y mae'r Pwyllgor wedi cytuno â nhw, mae materion penodol y bydd angen eu hymgorffori yn y flaenraglen waith, gan gynnwys:

Deddfwriaeth

11. Gwnaeth y Prif Weinidog ddatganiad yn y Cyfarfod Llawn ddydd Mawrth 28 Mehefin yn amlinellu Rhaglen Ddeddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer flwyddyn gyntaf y Pumed Cynulliad. Mae'r rhaglen yn cynnwys Bil i ddiddymu'r Hawl i Brynu a'r Hawl i Gaffael, a Bil sy'n ymwneud â'r Ddeddf Undebau Llafur.

12. Nid yw datganiad y Prif Weinidog yn cynnwys amserlen benodol ar gyfer cyflwyno'r Biliau unigol hyn. Yn amodol ar y ffaith y bydd y Pwyllgor Busnes yn cytuno i gyfeirio Biliau penodol i'r Pwyllgor, efallai y bydd angen bod yn hyblyg wrth gynllunio'r flaenraglen waith er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor yn gallu ymateb i ofynion y broses o graffu ar ddeddfwriaeth.

Craffu ar Ysgrifenyddion y Cabinet

13. Fel un o'u blaenoriaethau cynnar, efallai y bydd yr Aelodau yn dymuno gwahodd Ysgrifenyddion perthnasol y Cabinet i sesiynau craffu er mwyn amlinellu eu gweledigaeth a'u blaenoriaethau ar gyfer y 18 mis nesaf. Gall yr Aelodau fynd ar drywydd materion etifeddiaeth yn y sesiynau hyn hefyd.

Craffu ar y Gyllideb

14. Bydd y gwaith o graffu ar gyllideb Llywodraeth Cymru yn parhau i fod yn rhan arferol o raglen waith y Pwyllgor. Ar hyn o bryd, mae'r Pwyllgor Busnes yn ystyried yr amserlen arfaethedig ar gyfer cyllideb nesaf Llywodraeth Cymru. Bydd sesiynau ar gyfer craffu ar waith

Ysgrifenyddion perthnasol y Cabinet yn cael eu trefnu yn unol â'r amserlen y cytunwyd arni.

Trafod Adroddiad Blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

15. Bydd y gwaith o drafod adroddiad blynyddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru hefyd yn parhau i fod yn rhan arferol o raglen waith y Pwyllgor. Bydd y tîm clericio yn sicrhau bod amser yn cael ei neilltuo ar gyfer y gwaith hwn yn y flaenraglen waith.